

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Om Dannefæ og Hittegods

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Om Dannefæ og Hittegods", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1819_342_2-intro-shoot-idm141.pdf (tilgået 30. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Praktiske forslag og ambitioner

For Grundtvig er det overordnede mål at få mere styr på hittegodset. Dette kan ske på forskellig vis. Blandt andet ser han gerne, at man fremmer "den historiske Underviisning" (s. 76), og at skolerne virkelig bliver "Real-Skoler", dvs. skoler hvor man lærer praktiske — 'reale' — fag som regning, historie og naturhistorie og ikke abstrakte fag som græsk og latin: "Historien er det sande Reale ☺: Virkelige, saavel i Videnskabeligheden, som i Verden, og at da først kan man med Føie tale om *Real-Skoler*, naar Alt hvad der læres, udgjør et *historisk sammenhængende Heelt*" (s. 76).

Ud over at registrere hvad der er af kilder, mener Grundtvig også, at det vil være en god idé at få udgivet de mange håndskrifter, så flere kan få glæde af indholdet. For at spare tid kan man i første omgang blot udgive selve håndskrifterne og derpå afvente oversættelser og kommentarer (s. 78).

Grundtvig undrer sig over, at det oftest er unge mennesker, der begiver sig ud på studierejser, hvor det burde være professorerne, fordi de ville kunne få mere ud af det (s. 80 f.). Samme forhold gør sig gældende inden for håndværk, hvor det burde være mestrene, ikke svendene, der rejste ud for at lære. I dette afsnit ses måske også en kritik af professorernes arbejdsmetoder: de skriver for meget og giver trods det ikke megen ny viden fra sig (s. 81).

Grundtvig udtrykker desuden sin utålmodighed efter at se Den Arnamagnæanske Kommissions *Edda*-udgave færdiggjort, idet bind 2 ganske vist var udkommet i 1818, mens tredje og sidste bind lod stadig vente på sig (s. 91).

Det ville ifølge Grundtvig også være en god idé at udfærdige og udgive flere ordbøger, især inden for de tidlige middelalderlige angelske og frisiske sprog. Derudover mener han, at dialekten vendsysselsk er så forskelligt fra det øvrige danske sprog, at også den kunne fortjene en egen ordbog (s. 93). Endelig finder han det vigtigt, at *Videnskabernes Selskabs Ordbog* (egl. *Dansk Ordbog udgiven under Videnskabernes Selskabs Bestyrelse*; 1793-1905), der kun var kommet til H (bind 2, udgivet 1802), kan suppleres med ordbøger over almuesproget (s. 92 f.) — hvis den da ikke skal opgives på grund af langsommelighed (s. 92). Han opfordrer præsterne til at medvirke ved indsamlingen af eksempler på særligt dialektalt ordforråd og specielle bøjningsformer (s. 93). Denne form for indsamlingsarbejde havde tidligere været brugt i forbindelse med *Moths Ordbog*, som Matthias Moth beskeden kaldte *Udkast til en GLOSEBOG*. Moth arbejdede på ordbogen i henved 30 år fra ca. 1680, men de mange håndskrevne bind, hvoraf bogstaverne P-R gik til grunde under Københavns bombardement i 1807, er først blevet tilgængelige for en større offentlighed i nyere tid, idet de i 2013 blev udgivet digitalt af Det Danske Sprog- og Litteraturselskab. Ordbogen udmærker sig i øvrigt ved ikke at sætte strenge rammer for, hvilke (fx sociale) typer af sprog den medtager.

Rejser og undersøgelser

Hittegodset ligger skjult i både Danmark og udlandet. Derfor bør historikeren Barthold Georg Niebuhrs rejse til De britiske Øer i 1790'erne følges op af videnskabelige rejser til især europæiske byer med henblik på i de fremmede biblioteker og arkiver at fremdrage, hvad der kan tjene til at belyse Danmarks og det øvrige Nordens historie. Delegationen kunne bestå af en filolog, dvs. en "historisk Sprogkyndig", en teolog og en historiker, så de relevante fagområder var dækket ind (s. 83).

Grundtvig udnyttede selv hittegodsbegrebet i *Dannevirke*, bind 4, hæfte 2, hvor han under rubrikken "Hittegoods" bragte småbidrag af netop den slags, han havde efterlyst (se også Lundgreen-Nielsen 1980, s. 791). Disse bidrag er blevet til som en slags biprodukter, mens han arbejdede på de store og krævende oversættelser af bl.a. Saxo og Snorre (1818-1823). Samtidig kunne de også tjene til at afdække historiske eller sproglige problemer, der var opstået netop i forbindelse med oversættelserne.

Rasmus Rasks sprogrejse

Sprogmanden Rasmus Rask havde i 1816 fået understøttelse af mæcenen Johan Bülow til at foretage en sproghistorisk ekspedition til Asien via Sverige. Grundtvig håber, at Rask på denne rejse også vil være en flittig biblioteksgænger, der kan notere sig, hvad der i udlandet findes af materiale, som har relevans for Danmark (s. 91). I 1817 havde Rask fra Stockholm udgivet en oldengelsk grammatik, *Angelsaksisk*

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

Sproglære tilligemed en kort Læsebog, som Grundtvig benyttede sig af i forbindelse med sit arbejde med at oversætte det angelsaksiske digt, *Sangen om Bjovulf*, så han havde allerede nydt godt af Rasks arbejde.